

บันทึก

เรื่อง การเวนคืนที่ดินที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมถือกรรมสิทธิ์
ตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กระทรวงคมนาคม ได้มีหนังสือ ที่ คค ๐๒๐๗/๓๑๙๓ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กระทรวงคมนาคมได้รับหนังสือสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ ฉช ๐๐๑๒/๙๔๐ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๘ ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมขออุทธรณ์เงินค่าทดแทนที่ดินที่ถูกเวนคืนเพื่อสร้างหรือขยายทางหลวงหมายเลข ๓๐๔ สายปากเกร็ด - นครราชสีมา ตอนเลี้ยวเมืองพนมสารคาม จำนวน ๔ แปลง คือ โฉนดเลขที่ ๑๗๒๑๒, ๑๗๒๐๕ และ น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๘๐๕ และ ๑๙๑๕ ทั้งนี้เนื่องจากกรมทางหลวงในฐานะเจ้าหน้าที่เวนคืนได้แจ้งให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไปรับเงินค่าทดแทนที่ดินที่ถูกเวนคืนซึ่งในตอนท้ายของหนังสือดังกล่าวได้แจ้งด้วยว่า “หากท่านไม่พอใจในจำนวนเงินค่าทดแทน ท่านมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือฉบับนี้ มิฉะนั้นท่านจะหมดสิทธิอุทธรณ์ ฯลฯ” กระทรวงคมนาคมจึงขอหารือว่า ที่ดินของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นที่ดินที่สามารถถูกเวนคืนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้หรือไม่ เงินที่กรมทางหลวงจ่ายให้แก่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นเงินค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ หรือไม่ และกระทรวงคมนาคมจะสามารถรับหนังสืออุทธรณ์ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไว้พิจารณาได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) ได้ฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม) และผู้แทนกระทรวงคมนาคม (สำนักงานปลัดกระทรวงและกรมทางหลวง) แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ที่ดินตามที่หารือเดิมเป็นของเอกชนและได้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโดยมีเจตนายกให้ใช้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ผู้แทนสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเห็นว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์เหมือนกับที่ดินของเอกชนทั่วไป ซึ่งไม่ใช่ที่ดินของรัฐที่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงหรือที่ราชพัสดุ ถ้ามีการเวนคืนสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมควรได้รับเงินค่าทดแทนเท่ากับราคาซื้อขายกันในท้องตลาด ผู้แทนกรมทางหลวงชี้แจงว่า ในการเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างหรือขยายทางหลวง กรมทางหลวงจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการเวนคืนแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ ค่าทดแทนจะจ่ายให้แก่บุคคลที่กฎหมายกำหนดไว้ตามมาตรา ๑๘^๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการ

^๑ มาตรา ๑๘ เงินค่าทดแทนนั้น ให้กำหนดให้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

เวนคืนอสังหาริมทรัพย์^๑ และเงินช่วยเหลือเป็นเงินที่จ่ายให้นอกจากที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์^๒ แต่จ่ายให้ในทางนโยบายเพื่อมนุษยธรรมหรือเพื่อความสะดวกในการเข้าใช้ที่ดิน เช่น กรณีราษฎรบุกรุกเข้าทำประโยชน์ในที่รกร้างเปล่าหรือที่ดินของรัฐโดยมิชอบด้วยกฎหมาย กรมทางหลวงจะจ่ายเงินให้เพื่อช่วยค่าใช้จ่ายในการอพยพราษฎรออกจากพื้นที่ หรือกรณีที่ดินของส่วนราชการอยู่ในแนวเขตที่จะสร้างทางจำเป็นต้องรื้อถอนสถานที่ทำการออกไปสร้างในที่ดินแปลงอื่น การตั้งงบประมาณของหน่วยราชการที่จะต้องย้ายอาจไม่สะดวก กรมทางหลวงจะขออนุมัติจ่ายเงินในโครงการสร้างทางจากกรมบัญชีกลางเพื่อจ่ายให้แก่หน่วยราชการที่ต้องย้ายที่ทำการตามจำนวนค่าใช้จ่ายจริง ส่วนการขอใช้ที่ดินจะทำความตกลงกันในระหว่างหน่วยงาน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) พิจารณาเรื่องหารือนี้แล้วปรากฏว่า หลักกฎหมายที่ดินแต่เดิมตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ ถือว่าที่ดินเป็นของพระมหากษัตริย์ ให้ราษฎรอาศัย แต่กรรมสิทธิ์ยังคงเป็นของพระมหากษัตริย์^๓ ต่อมาจึงได้มีพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. ๑๒๗ บัญญัติรองรับเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินของเอกชน^๔ เมื่อรัฐได้มอบกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่เอกชนไปแล้ว การจะนำที่ดินกลับคืนมาเป็นของ

(๑) เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายที่ดินที่ต้องเวนคืน

(๒) เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่รื้อถอนไม่ได้ ซึ่งมีอยู่ในที่ดินที่ต้องเวนคืนนั้นในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ หรือได้ปลูกสร้างขึ้นภายหลังโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่

(๓) ผู้เช่าที่ดิน โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นในที่ดินที่ต้องเวนคืน แต่การเช่านั้นต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ซึ่งได้ทำไว้ก่อนวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ หรือได้ทำขึ้นภายหลังโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ และการเช่านั้นยังมิได้ระงับไปในวันที่เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ได้เข้าครอบครองที่ดินโรงเรือนหรือ สิ่งปลูกสร้างดังกล่าว แต่เงินค่าทดแทนในการเช่านี้พึงกำหนดให้เฉพาะที่ผู้เช่าได้เสียหายจริงโดยเหตุที่ต้องออกจากที่ดิน โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวก่อนสัญญาเช่าระงับ

(๔) เจ้าของต้นไม้ยืนต้นที่ขึ้นอยู่ในที่ดินในวันที่ใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖

(๕) เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่รื้อถอนได้ ซึ่งมีอยู่ในดินที่ต้องเวนคืนนั้นในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ แต่ต้องไม่เป็นผู้ซึ่งจำต้องรื้อถอนโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวไปเมื่อได้รับแจ้งจากเจ้าของที่ดิน เงินค่าตอบแทนตาม (๕) นี้พึงกำหนดให้เฉพาะค่ารื้อถอน ค่าขอย้าย และค่าปลูกสร้างใหม่เท่านั้น

(๖) บุคคลผู้เสียสิทธิในการใช้ทาง วางท่อน้ำ ท่อระบายน้ำ สายไฟฟ้า หรือสิ่งอื่นซึ่งคล้ายกันผ่านที่ดินที่ต้องเวนคืนนั้นตามมาตรา ๑๓๔๙ หรือมาตรา ๑๓๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณี que บุคคลเช่นว่านั้นได้จ่ายค่าทดแทน ในการใช้สิทธิดังกล่าวให้แก่เจ้าของที่ดินที่ต้องเวนคืนแล้ว^๕ ที่ในแคว้นกรุงเทพมหานครหรืออุทยานหาดิลกภพนพรัตน์ ราชธานีบุรีรัมย์ เป็นที่แห่งพระเจ้าอยู่หัว หากให้ราษฎรทั้งหลายผู้เป็นข้าแผ่นดินอยู่ จะได้เป็นที่ราษฎรหาได้

^๑ มาตรา ๓๕ ที่ดินซึ่งได้ออกโฉนดตามพระราชบัญญัติ^๖ ให้เจ้าของมีกรรมสิทธิ์ตามพระราชกำหนดกฎหมาย

รัฐจะต้องดำเนินการโดยอาศัยอำนาจของกฎหมาย โดยแบ่งเป็น ๒ กรณีคือ กรณีแรก บังคับเอาที่ดินกลับคืนมาโดยการออกกฎหมายตามมาตรา ๓๖^๔ และกรณีเอกชนสละสิทธิในที่ดินโดยเวนคืนที่ดินให้แก่รัฐตามมาตรา ๕๗^๕ แห่งพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. ๑๒๗ คำว่า “เวนคืน” จึงเริ่มใช้ในกฎหมายที่ดินเป็นครั้งแรกในความหมายว่าราชภูมิดินสิทธิในที่ดินให้แก่รัฐ และได้ใช้ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕^๖ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ส่วนการที่รัฐบังคับเอาที่ดินของเอกชนกลับคืนมาเป็นของรัฐเพื่อใช้ในการกิจการสาธารณประโยชน์ ในระยะแรกยังไม่มีคำเรียกโดยเฉพาะ เพราะว่ารรัฐจะใช้วิธีบังคับซื้อที่ดินโดยอาศัยอำนาจของกฎหมายและจ่ายค่าทำขวัญให้แก่เจ้าของที่ดินด้วย เช่น มาตรา ๑๘^๗ และมาตรา ๑๕๖^๘ แห่งพระราชบัญญัติจัดวางทางรถไฟแลทางหลวง พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการจัดซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นเพื่อสร้างป้อมบรรณาธนาสุสรณ์และสร้างคมนาคนเชื่อมจังหวัดพระนครกับธนบุรี เป็นต้น คำว่า “เวนคืน” ได้นำมาใช้ในกรณีรัฐบังคับเอาที่ดินของเอกชนมาเป็นของรัฐในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๓๐ มีหลักการเช่นเดียวกับกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้บังคับก่อนหน้านี้ กล่าวคือเมื่อรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ของเอกชนเพื่อใช้ในการกิจการอันจำเป็นเพื่อการสาธารณูปโภคหรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการผังเมือง เพื่อการพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม เพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นถ้ารัฐไม่อาจตกลงกับผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองในเรื่องการโอนไว้เป็นอย่างอื่น รัฐจะนำอสังหาริมทรัพย์ของเอกชนมาใช้ในกิจการดังกล่าวข้างต้นได้ก็แต่โดยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้น ๆ ตามมาตรา ๕^๙ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืน

^๔ มาตรา ๓๖ ไม่ให้ถือว่ากรรมสิทธิ์ที่ได้ไว้ในมาตรา ๓๕ เป็นเหตุที่ผู้ถือกรรมสิทธิ์นั้นจะพ้นจากความรับผิดชอบและความจำเป็นจะต้องประพฤติตามพระราชกำหนดกฎหมายซึ่งบังคับในการที่ดิน คือ ในการเก็บภาษีอากร และการที่รัฐบาลจะต้องการที่เพื่อราชการ หรือเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นต้น

^๕ มาตรา ๕๗ ผู้ใดจะเวนคืนที่ดิน ให้ทำเรื่องราวยื่นต่อเจ้าพนักงานทะเบียนแล้วให้นำโฉนดเดิมมาคืนเมื่อเจ้าพนักงานทะเบียนตรวจสอบสารบบเห็นเป็นการถูกต้องแล้วก็ให้รับโฉนดไว้ แลทำใบรับให้ผู้ยื่นคืนไปเป็นสำคัญ

^๖ มาตรา ๕ ผู้ใดมีความประสงค์เวนคืนสิทธิในที่ดินให้แก่รัฐ ให้ยื่นคำขอเวนคืนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗๑

^๗ มาตรา ๑๘ ที่ดินแลอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ซึ่งรัฐบาลต้องการเพื่อสร้างทางรถไฟนั้น ให้อยู่ในข้อบังคับว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดิน กล่าวคือการบังคับให้ขายตามข้อความดังกล่าวไว้ในส่วนที่ ๒ นี้

^๘ มาตรา ๑๕๖ ในการก่อสร้าง ถ้าเปลี่ยนแปลงทางหลวงสายใดถ้าต้องการที่ดินฤาอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นซึ่งไม่ใช่เป็นของแผ่นดิน ให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจจัดหาซื้อทรัพย์นั้นได้

^๙ มาตรา ๕ เมื่อรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการใด ๆ อันจำเป็นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภคหรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อการผังเมืองหรือเพื่อการพัฒนาการเกษตร หรือการอุตสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ถ้ามิได้ตกลงในเรื่องการโอนไว้เป็นอย่างอื่น ให้ดำเนินการ

อสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลซึ่งในปัจจุบัน ได้แก่ มาตรา ๓๔^{๙๐} ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ สำหรับที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินหรือสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เมื่อรัฐเป็นเจ้าของอยู่แล้วจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมายเวนคืนดังเช่นกรณีอสังหาริมทรัพย์ของเอกชน เพราะรัฐย่อมนำอสังหาริมทรัพย์ของรัฐมาใช้ประโยชน์ได้อยู่แล้วในฐานะที่เป็นเจ้าของ การที่กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ เป็นผู้ถือครอง ใช้ประโยชน์ หรือมีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์มิใช่หน่วยงานนั้นจะมีฐานะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทำนองเดียวกับเอกชน แต่ถือว่าที่ดินที่หน่วยงานนั้นใช้ประโยชน์หรือมีหน้าที่ดูแลรักษาเป็นที่ดินของรัฐเหมือนกันทั้งสิ้น ไม่อยู่ในการใช้บังคับของกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เพราะกระบวนการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ไม่จะเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน การจ่ายเงินค่าทดแทน ฯลฯ เป็นกระบวนการที่กำหนดขึ้นไว้สำหรับการเวนคืนที่ดินที่มีใช้ประโยชน์ของรัฐ ไม่ได้มุ่งหมายให้นำมาใช้กับที่ดินของรัฐ

ข้อหาหรือในประเด็นแรกที่ว่า ที่ดินของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสามารถถูกเวนคืนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้หรือไม่ นั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) เห็นว่าควรพิจารณาว่าที่ดินของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมดังกล่าวเป็นที่ดินของรัฐหรือไม่ แม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่า ที่ดินตามที่หาหรือจะเป็นที่ดินที่มีโฉนดที่ดิน และ น.ส.๓ ก. และเคยเป็นที่ดินของเอกชนมาก่อนที่จะมีการโอนให้แก่ ส.ป.ก. และตามมาตรา ๓๖ ทวิ^{๙๑} แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒ จะบัญญัติว่า บรรดาที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ใด ๆ ที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มา ไม่ให้ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ และให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ก็ตาม แต่คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่าง

เวนคืนตามบทแห่งพระราชบัญญัติ

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๙๐} มาตรา ๓๔ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภคหรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ หรือได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อการผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๙๑} มาตรา ๓๖ ทวิ บรรดาที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ใด ๆ ที่ ส.ป.ก. ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ หรือได้มาโดยประการอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ไม่ให้ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุและให้ ส.ป.ก.

ฯลฯ

ฯลฯ

กฎหมาย คณะที่ ๓) มีความเห็นว่า การที่มาตรา ๓๖ ทวิ ที่กล่าวข้างต้น บัญญัติให้ ส.ป.ก.ใช้ที่ดินนั้นในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ย่อมแสดงให้เห็นว่า ส.ป.ก.ไม่อาจจำหน่ายหรือโอนไปหรือใช้เพื่อการอื่นนอกจากที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ และมีใช่เป็นการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามมาตรา ๓ (๒)^{๑๒} แห่งประมวลกฎหมายที่ดินและตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗) ได้เคยพิจารณาขอบเขตของคำว่ากรรมสิทธิ์ที่ดินตามมาตรา ๓๖ ทวิ ไว้ในทำนองเดียวกันว่า^{๑๓}. การที่มาตรา ๓๖ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ กำหนดให้ ส.ป.ก.เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ ส.ป.ก.ได้นั้น กฎหมายมุ่งประสงค์จะให้ ส.ป.ก.ถือสิทธิในที่ดินดังกล่าวเพื่อให้เอาที่ดินนั้นมาปฏิรูปที่ดินมิได้มุ่งจะให้ ส.ป.ก.มีกรรมสิทธิ์เช่นเดียวกับเจ้าของทรัพย์สินในกรณีทั่วไป...” ดังนั้น ที่ดินตามที่หารือจึงมีสภาพเป็นที่ดินของรัฐที่มีไว้เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐

สำหรับประเด็นที่สองและประเด็นที่สามนั้น เมื่อที่ดินของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่อยู่ในข่ายการถูกเวนคืนได้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ เงินค่าที่ดินที่กรมทางหลวงวางไว้เพื่อจ่ายให้แก่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจึงมิใช่เงินค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ดังนั้น การอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๕^{๑๔} แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ จึงมีขึ้นได้ กระทรวงคมนาคมจึงไม่มีหน้าที่รับอุทธรณ์ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(ลงชื่อ) อักษราทร จุฬารัตน

(นายอักษราทร จุฬารัตน)

^{๑๒} มาตรา ๓ บุคคลย่อมมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ในกรณีต่อไปนี้

(๑) ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายก่อนวันที่ประมวลกฎหมายนี้ใช้บังคับ หรือได้มาซึ่งโฉนดที่ดินตามกฎหมายนี้

(๒) ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ หรือกฎหมายอื่น

^{๑๓} บันทึก เรื่องหารือปัญหาข้อกฎหมายกรณีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (เรื่องเสร็จที่ ๖๙๔/๒๕๓๖)

^{๑๔} มาตรา ๒๕ ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔ ผู้ใดไม่พอใจในราคาของอสังหาริมทรัพย์หรือจำนวนเงินค่าทดแทนที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ ทวิ มาตรา ๒๓ หรือมาตรา ๒๔ วรรคสาม มีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ หรือรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฉบับนั้น ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือจากเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ให้มารับเงินค่าทดแทนดังกล่าว

เลขที่การคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กรกฎาคม ๒๕๔๐